

Prima instanță: Jud. Botanica, mun. Chișinău, V. Stratan
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău:
I. Cimpoi, N. Simciuc, A. Gavrilița

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

05 octombrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul:

Iulia Sîrcu

judecătorii:

Valentina Clevadi, Iurie Bejenaru

Ion Druță, Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de avocatul Vasile Rîhlea în interesele Galinei Șumaher,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2016, prin care a fost admis apelul declarat de avocatul Adrian Condurari în interesele lui Vladimir Storoj, casată hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 04 februarie 2016, emisă o nouă hotărâre prin care s-a respins acțiunea.

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Șumaher Galina către Storoj Vladimir privind recunoașterea dreptului de moștenire,

c o n s t a t ă :

La 27 martie 2015, Șumaher Galina a depus cerere de chemare în judecata împotriva lui Vladimir Storoj cu privire la recunoașterea dreptului de moștenire.

În motivarea acțiunii a indicat că, potrivit contractului de vânzare cumpărare transmitere primire din 19 noiembrie 1994 și extrasul din Registrul bunurilor imobile din 12 martie 2015, coproprietari a apartamentului nr. 53, situat în mun. Chișinău, bd. Traian nr.20, nr. cadastral 0100102.110.01.053, este ea și mama sa – Storoj Sofia, care a decedat la 26 februarie 2008.

Menționează că, după decesul mamei sale Storoj Sofia a fost deschis dosarul de moștenire în privința ½ cotă parte din apartament. Moștenitori de gr. I fiind ea și fratele său Storoj Vladimir.

Relatează că, nu a depus cerere de acceptare a moștenirii în timp de 6 luni, dar a intrat în posesia moștenirii, fiind și coproprietară al apartamentului.

Susține că, nu a presupus că fratele său pretinde la moștenire, deoarece cât înainte, atât și după decesul mamei lor, acesta se eschiva de la discuții și refuza să se întâlnească cu ele.

Explică că, în 2014 a purces la perfectarea documentelor cu privire la moștenire și atunci a aflat că la 06 martie 2008, fratele său a depus cerere de acceptare a moștenirii la notarul Poțelueva Natalia dosar nr.201/73. Din discuția telefonică purtată cu Vladimir Storoj privind recunoașterea dreptului la ½ din moștenire și posibilitatea partajării apartamentului, acesta a refuzat propunerea, susținând că ea și-a pierdut dreptul la moștenire, deoarece nu a depus la notar o cerere în timp de 6 luni după deces.

Consideră că, are dreptul legal de a pretinde la moștenire, deoarece a intrat în posesia moștenirii, având în vedere că este coproprietară la ½ din apartamentul litigios, cu atât mai mult că administrează apartamentul din ziua decesului mamei sale și achită toate cheltuielile de întreținere a apartamentului și impozitul de stat.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 04 februarie 2016 s-a prelungit pentru Șumaher Galina termenul de acceptare a succesiunii după decesul mamei sale Storoj Sofia, decedată la 26 februarie 2008- cu 6 luni (f.d. 78, 87-89).

Ca motiv de prelungire a termenul de acceptare a succesiunii instanța de fond a invocat faptul că, Șumaher Galina nu a cunoscut despre faptul necesității adresării în termenul stabilit de lege la biroul notarial pentru a primi certificatul de moștenitor legal,or, crezând că fiind coproprietara a ½ din apartamentul litigios și ocupându-se de administrarea imobilului , era sigură că deja acceptase moștenirea rămasă după decesul mamei Storoj Sofia.

La 19 februarie 2016, avocatul Adrian Condurari în interesele lui Vladimir Storoj a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 04 februarie 2016 (f. d. 85), completat la 12.05.2016 (f.d. 101).

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 09 iunie 2016 a admis apelul declarat de avocatul Adrian Condurari în interesele lui Vladimir Storoj.

A casat hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 04 februarie 2016 și emisă o nouă hotărâre prin care s-a respins cererea (f.d.116-121).

În motivarea soluției instanța de apel a indicat că, la materialele cauzei lipsesc careva cereri prin care Șumaher Galina își modifică obiectul sau temeiul acțiunii,or,

instanța de fond a admis pretenții, care nu au fost solicitate de reclamantă și contrar prevederilor art.60 alin.(4) CPC, a modificat din oficiu obiectul acțiunii, ba mai mult - și temeiul acțiunii. Ca urmare, argumentele apelantului și-au găsit confirmare, motiv din care a și fost respinsă acțiunea.

La 28 iulie 2016 avocatul Vasile Rîhlea în interesele Galinei Șumaher a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2016 solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de ape, cu menținerea hotărârii instanței de fond (f.d. 127- 129).

În motivarea cererii de recurs avocatul Vasile Rîhlea a indicat că, aprecierea instanței de apel privind respingerea cererii este subiectivă, deoarece criteriile care stau la baza emiterii acestora trebuie să fie obiective și imparțiale.

Menționează că, instanța de apel în mod arbitrar a apreciat circumstanțele speței, or, poziția instanței este subiectivă și constituie o derogare de la exigențele prescrise din principiul contradictorialității în condițiile egalității armelor.

Relatează că, instanța de apel, în respingerea acțiunii, nu își justifică soluția, or, cerințele acțiunii au fost concretizate și susținute integral de către aceștia în ședințele de judecată.

Explică că, Vladimir Storoj și reprezentantul său nu a contestat faptul precum că Șumaher Galina nu a intrat în posesia moștenirii, ci au invocat doar pretenții de ordin procedural, situație, ce confirmă dreptul Galinei Șumaher la moștenire.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Codul de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 21 septembrie 2016 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

Conform art. 441 Codul de procedură civilă în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Potrivit art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

La 12 august 2016, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa lui Storoj Vladimir cererea de recurs declarată Șumaher Galina cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f.d.133).

La 06 septembrie 2016 și 03 octombrie 2016, până la examinarea cererii de recurs, Storoj Vladimir a depus referință la cererea de recurs înaintă prin care și-a exprimat opinia.

În motivarea acesteia a invocat că, Decizia Curții de Apel Chișinău din data de 09.06.2016 este legală întemeiată prin care corect a fost casată hotărârea instanței de fond.

Relatează că, instanța de fond neîntemeiat a prelungit Galinei Sumaher termenul de acceptare a succesiunii ramase după decesul mamei sale Storoj Sofia, prin ce a depășit limitele pretențiilor înaintate, or reclamanta, sau reprezentantul sau avocatul Rihlea Vasile, nu au depus vreo cerere de modificare a obiectului sau a temeiului acțiunii.

Menționează că, circumstanțele de fapt invocate de reclamanta veneau în susținerea cererii de constatare a faptului acceptării succesiunii care pe lângă toate urmau a fi examinat în procedură specială, dar nicidecum ca temeiuri de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii.

Or, reclamanta nu a invocat nici un temei plauzibil, rezonabil, care ar justifica omiterea termenului de acceptare a succesiunii.

Indică că, în speță sunt evidente contradicțiile dintre concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, și circumstanțele pricinii, care au fost rezultatul aprecierii incorecte a probelor de către prima instanță.

Explică că, întemeind concluziile sale, instanța de fond a admis o altă interpretare a circumstanțelor pricinii, decât cea pe care o impuneau faptele invocate de reclamanta, ceea ce este inadmisibil.

Relatează că, chiar dacă o cerere privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii ar fi fost depusă, ar fi vorba de o alta cerere, or, în conformitate cu normele procesual civile, nu se permite modificarea concomitentă atât a obiectului, cât și a temeiului acțiunii.

Verificând argumentele recursului, studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care necesită a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, consideră că instanța de apel a determinat definitiv circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii, apreciind probele prezentate de părți în corespundere cu prevederile art.130 CPC, multiaspectual, complet, în ansamblul și interconexiunea lor, aplicând corect normele de drept material, și întemeiat a ajuns la concluzia cu privire la respingerea acțiunii.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs reține că din materialele dosarului rezultă cu certitudine faptul că Șumaher Galina și Storoj Vladimir sunt copiii lui Storoj Sofia.

Tot actele cauzei denotă că la 26 februarie 2008, Storoj Sofia a decedat (f.d.11), iar la 06 martie 2008 Storoj Vladimir a depus la notarul public Poțelueva Natalia declarație privind acceptarea succesiunii rămase după decesul mamei sale Storoj Sofia (f.d.39).

Este cert și faptul că la 19 iunie 2015, Șumaher Galina a primit răspuns de la notarul public Poțelueva Natalia prin care i s-a explicat că a omis termenul de acceptare a succesiunii, iar moștenitorul Storoj Vladimir, care a depus declarație de acceptare a succesiunii în termen, nu și-a exprimat în scris acordul de a o include în cercul moștenitorilor și ca urmare este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu acțiune privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii în procedura contencioasă, sau să depună cererea de constatare a faptului acceptării unei succesiuni și a locului ei de deschidere în procedură specială și după obținerea hotărârii instanței, poate solicita eliberarea certificatului de moștenitor legal (f.d.60,61).

În acest sens, în speța dată, prima instanță eronat a făcut trimitere la prevederile art. 1500 alin. (1) lit. (a) și prevederile art. 1517, art. 1519 alin.(1) Cod Civil al RM, potrivit căruia se prelungește termenul de acceptare a succesiunii.

Instanța de recurs constată că, la caz nu au relevanță prevederile art. 1500 alin. (1) lit. a) Cod civil, care indică că, în cazul succesiunii legale, moștenitori cu drept de cotă egală sunt: de clasa I – 7 descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui ce a lăsat moștenirea, deoarece hotărârea primei instanțe este afectată de încălcarea normelor de drept material și procedural.

Cu referire la prevederile normei enunțate corect instanța de apel a stabilit că, Șumaher Galina s-a adresat în instanța de judecată cu cerere privind recunoașterea dreptului de moștenitor, dar nu cu cerere privind prelungirea termenului de acceptare

a succesiunii, or, chiar dacă ar fi fost depusă așa cerere, nu se permite modificarea concomitentă atât a obiectului, cât și a temeiului acțiunii.

Corespunzător se va ține cont și de prevederile art.60 alin.(2) Cod de procedură civilă, în care este expres stipulat că, reclamantul este în drept să modifice temeiul sau obiectul acțiunii, să mărească ori să reducă quantumul pretențiilor în acțiune, ori să renunțe la acțiune.

Având în vedere normele citate, instanța de recurs susține opinia expusă de către instanța de apel prin care s-a dispus respingerea cererii, deoarece argumentele recurente precum că în cadrul ședințelor de judecată a solicitat instanței prelungirea termenului de acceptare a succesiunii nu s-au confirmat, or, în procesele verbale al ședințelor de judecată se menționează doar că reprezentantul reclamantei susține acțiunea, atât la etapa dării explicațiilor, cât și în cadrul susținerilor verbale.

În susținerea concluziei date, instanța de recurs reține că instanța de fond a admis pretenții, care de facto nu au fost solicitate de reclamantă și contrar prevederilor art.60 alin.(4) Cod de procedură civilă, a modificat din oficiu obiectul acțiunii, ba mai mult – și temeiul acțiunii.

La acest capitol se mai reține și faptul că instanța de apel corect a apreciat faptul că acțiunea Galinei Șumaher, nu poate fi admisă, deoarece dreptul de moștenitor după decesul mamei sale Storoj Sofia, este un drept recunoscut prin lege și nu este necesar de a fi recunoscut prin hotărârea judecătorească.

Nu poate constitui temei de admitere a recursului afirmația recurentului precum că nu a depus cerere de acceptare a moștenirii în timp de 6 luni, deoarece este coproprietara apartamentului.

Or, potrivit art.1516 alin.(3) Cod Civil al Republicii Moldova, acceptarea succesiunii poate fi efectuată prin două modalități: - *formal*, adică depunerea declarației de acceptare a succesiunii la notar; - *de fapt*, adică prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral (potrivit art. 303), care este însoțită de acțiunile legate de stăpânirea de fapt, inclusiv administrarea și utilizarea acesteia.

Acceptarea succesiunii prin intermediul modalităților enumerate, indiferent de calea aleasă de moștenitor, trebuie efectuată în termen de 6 luni după deschiderea succesiunii. Declarația de acceptare a succesiunii, ca act juridic, trebuie efectuată notarial. Toate cererile de acceptare a succesiunii înaintate notarului se înregistrează în registru de evidență a dosarelor succesoriale.

În această ordine se va reține și faptul că, opțiunea succesorală se realizează prin manifestarea de voință a succesibilului în sensul acceptării ori în sensul renunțării la moștenire. În toate cazurile, opțiunea trebuie să reprezinte voința unei singure persoane, fiind, prin urmare, un act juridic unilateral. În consecință,

dacă există mai mulți succesibili, ei nu pot exercita dreptul de opțiune în mod „colectiv”; fiecare în parte urmează să se pronunțe individual, iar soarta juridică a opțiunii făcute de unul dintre ei nu afectează opțiunea făcută de ceilalți.

Sub acest aspect, toate criticele formulate în recurs sunt nejustificate, mai mult că în esența lor, sunt similare celor invocate în cadrul dezbaterilor judiciare, asupra căror instanța de apel s-a expus în mod explicit, dându-le o apreciere corespunzătoare având în susținere atât normele de drept material, cât și procedural.

Față de cele ce preced și având în vedere faptul că decizia instanței de apel este întemeiată și legală, iar argumentele invocate de către recurente sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține decizia instanței de apel.

Colegiul menționează că, hotărârea instanței de fond poartă un caracter prematur, deoarece a fost pronunțată cu încălcarea normelor de drept procedural și nu au fost soluționate aspectele ce țin de examinarea pretențiilor invocate în cerere, modificând din oficiu obiectul și temeiul acțiunii, fapt care atrage încălcarea legislației în vigoare.

Instanța de recurs menționează că, în conformitate cu art. 239 C.P.C., hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Iar în conformitate cu art. 241 alin. (5) C.P.C., în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la admiterea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată, instanța de recurs reiterează și prevederile art. 373 C.P.C., care statuează expres că, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În sprijinul normelor naționale vine și reglementările Curții Europene, astfel, instanța de recurs reiterează că, obligația de motivare a hotărârilor judecătorești se regăsește în jurisprudența constantă a Curții Europene pentru Drepturile Omului și își are izvorul în dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri să prezinte judecătorului observațiile și argumentele sale (CEDO, hotărârea Werner c. Austria din 24:11.1997), combinat cu dreptul părților și că aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv (CEDO, hotărârea Van de Hurk c. Olanda din 19.04.1994), iar obligația

de motivare a hotărârilor este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea drepturilor menționate anterior, ca piloni de bază ai dreptului la un proces echitabil.

Astfel, Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ a Curții Supreme de Justiție constată că în lumina celor relatate, necesită a fi respinse argumentele avocatului Vasile Rîhlea în interesele Galinei Șumaher cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, deoarece cerințele date sunt subsevente și care urmează a fi respinse ca fiind neîntemeiate.

În această ordine de idei, instanța de recurs constată temeinicia deciziei instanței de apel prin care a dispus respingerea acțiunii cu privire la recunoașterea dreptului de moștenire.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel este legală, iar argumentele invocate de către recurent sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de avocatul Vasile Rîhlea în interesele Galinei Șumaher și de a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Se respinge recursul declarat de avocatul Vasile Rîhlea în interesele Galinei Șumaher.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2016, în cauza civilă la acțiunea înaintată de Șumaher Galina către Storoj Vladimir privind recunoașterea dreptului de moștenire.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte, judecătorul:

Iulia Sîrcu

judecătorii:

Valentina Clevadi

Iurie Bejenaru

Ion Druță

Nicolae Craiu